

службовців в умовах війни саме на території України та відповідних адмінбудівель.

Література:

1. Деякі питання організації роботи державних службовців та працівників державних органів у період воєнного стану: постанова КМУ від 12.04.2022 р. № 44. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-organizaciyi-roboti-derzhavnih-sluzhbovciv-ta-pracivnikiv-derzhavnih-organiv-u-period-voennogo-stanu-440>
2. Щодо організації роботи державних органів в умовах воєнного стану: роз'яснення Національного агентства України з питань державної служби від 1.03.2022 р. URL.: <https://nads.gov.ua/news/shchodo-organizaciyi-roboti-derzhavnih-organiv-v-umovah-voennogo-stanu>

УДК 342.7

*В.В. Федоренко, студентка групи 101-П
Науковий керівник – І.О. Пасічна, к.ю.н., доцент
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

РЕАЛІЗАЦІЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Одна із основних умов введення воєнного стану – обмеження деяких прав і свобод громадян України, іноземців та осіб без громадянства, задля посилення і забезпечення належного рівня національної і громадської безпеки. У правовій державі дуже важливо дотримуватися необхідного правового балансу, щоб обмеження прав і свобод ніяк не вплинуло на головні аспекти громадського життя.

Передусім, права є елементами соціального буття людини, без чого вона не може існувати як суб'єкт суспільних відносин, бути соціально і юридично дієздатною, реалізувати себе та свою життєву програму. Права людини і громадянина передбачені 2 розділом Конституції України [1]. Система прав і свобод людини охоплює основні їх види: особисті, економічні, соціальні, політичні, екологічні та культурні.

Відповідно до статей 8, 20 та 21 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» [3], під час воєнного стану конституційні права людини та громадянина, передбачені статтями 30-34, 38, 39, 41-44, 53 Конституції України не можуть бути реалізовані у зв'язку з їх обмеженням.

Гарантіями, які забезпечують невтручання влади до основоположних норм про права і свободи, а також про інформування міжнародних організацій з приводу правового статусу людини в Україні, можуть виступати статті 19 та 24 Закону України «Про правовий режим воєнного стану». Перший припис гарантує, що Конституція України, в якій містяться основні права і свободи, не можуть бути змінені під час воєнного стану. Другий припис, який введено відповідно до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права [2], зобов'язує Україну повідомляти через

Генерального секретаря ООН державам, які беруть участь у цьому пакті, про обмеження прав і свобод людини і громадянина, що є відхиленням від зобов'язань за Міжнародним пактом, та про межу цих відхилень, що гарантує належний рівень нагляду.

Обмеження прав і свобод людини і громадянина в умовах воєнного стану є доцільною та необхідною умовою забезпечення національної та громадської безпеки. Так, зокрема, кожна людина згідно статті 33 Конституції України має право на свободу пересування та вільний вибір місця проживання, але для запровадження комендантської години, спеціального режиму світломаскування та неможливості зміни місця проживання військовозобов'язаними без відома командування ці свободи обмежуються. Реалізація права власності, встановленого статтею 41 Конституції України, також може бути обмежена для вилучення на тимчасове користування військовими тих чи інших рухомого чи нерухомого майна у громадян, підприємств чи організацій. Слід зазначити, що в разі вилучення майна, потім воно буде відшкодоване.

Під час воєнного стану обмежується право на свободу думки і слова, яке регламентовано статтею 34 Конституції України, на вільне вираження своїх поглядів та переконань для відвернення загрози національній безпеці та територіальній цілісності України. Саме обмеження передбачає, що військове командування та органи влади наділяються правом контролювати роботу телерадіоорганізацій, використовувати місцеві теле- та радіостанції для військових потреб і надавати роз'яснювальну інформацію військовим і населенню.

Отже, можна зробити висновок, що обмеження прав і свобод людини та громадянина у період дії воєнного стану не поширюються на основні права громадян, застосовуються тільки на підставі відповідно нормативно-правових актів, а також мають обмежений за обсягом і часом дії характер. Всі права і свободи, які можуть бути обмежені в умовах воєнного стану, не є абсолютними, а правове положення громадян у період дії цього режиму має свої характерні риси й специфічні особливості.

Література:

- 1. Конституція України від 28.06.1996 [Електронний ресурс]: офіційний вебпортал Верховної Ради України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>*
- 2. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права від 16.12.1966 (ратифікований 19.10.1973) [Електронний ресурс]: офіційний вебпортал Верховної Ради України – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text*
- 3. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 [Електронний ресурс]: офіційний вебпортал Верховної Ради України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>*